

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА ІМЕНІ
ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення методичної ради
університету
27 травня 2021 року,
протокол № 8 .

Перша проректорка, голова
методичної ради університету,
кандидатка наук з державного
управління, доцентка

_____ Ірина КОВТУН

27 травня 2021 року

м.п.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТУРИСТИЧНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ»
для підготовки на першому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра
за спеціальністю 242 Туризм
галузі знань 24 Сфера обслуговування
за денною формою навчання

РОЗРОБНИК:

Завідувачка кафедри міжнародного та європейського права, кандидатка юридичних наук, доцентка
«20» травня 2021 року

_____ Олена ЧЕРНЯК

Асистентка кафедри міжнародного та європейського права
«20» травня 2021 року

_____ Алла КІРИК

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри міжнародного та європейського права
«20» травня 2021 року, протокол № 11 .

Завідувачка кафедри міжнародного та європейського права, кандидатка юридичних наук, доцентка
«20» травня 2021 року

_____ Олена ЧЕРНЯК

Деканеса факультету управління та економіки, кандидатка економічних наук, доцентка
«20» травня 2021 року

_____ Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

Обліковий обсяг програми – 1,31 ум.др.арк.

ЗМІСТ

		Стор.
1.	Структура вивчення навчальної дисципліни	3
1.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	3
1.2.	Лекції	4
1.3.	Семінарські заняття	5
1.4.	Самостійна робота студентів	13
1.5.	Підсумковий контроль	14
2.	Схема нарахування балів	15
3.	Рекомендовані джерела	18
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті	20

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

Назва тем	Кількість годин					
	Денна форма навчання					
	у тому числі					
Усього	Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС	
2	3	4	5	6	7	8
Тема 1. Основні етапи розвитку правового регулювання міжнародних туристичних відносин.	16	2	2	–	–	12
Тема 2. Система правового регулювання міжнародних туристичних відносин	22	4	6	–	–	12
Тема 3. Міжнародна співпраця в галузі туризму	20	4	4	–	–	12
Тема 4. Захист прав споживачів туристичних послуг	18	2	4	–	–	12
Тема 5. Загальні засади туристичної діяльності в Європейському Союзі.	22	4	6	–	–	12
Тема 6. Міжнародна співпраця України в сфері туризму.	22	2	4	–	–	16
Всього годин:	120	18	26	–	–	76

1.2. Лекції

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин
		Денна форма
1	2	3
1.	Основні етапи розвитку правового регулювання міжнародних туристичних відносин.	2
1.1.	Історичні передумови міжнародно-правового регулювання туристичної діяльності.	
1.2.	Поняття та зміст міжнародних стандартів з туризму.	
1.3.	Розвиток міжнародного туристичного права.	
2.	Система правового регулювання міжнародних туристичних відносин	4
2.1.	Система національного правового регулювання туристичних відносин: Конституція України та Кодекси; Закони України; (підзаконні нормативні акти).	
2.2.	Система міжнародного регулювання: Двосторонні угоди, міжнародні конвенції та угоди; акти міжнародних організацій.	
3.	Міжнародна співпраця в галузі туризму	4
3.1.	Поняття та види міжнародної співпраці в галузі туризму.	
3.2.	Двостороння співпраця між країнами.	
3.3.	Міжнародна співпраця в межах організацій. Класифікація міжнародних туристичних організацій.	
3.4.	Спеціалізовані установи ООН, що займаються розвитком міжнародного туризму.	
3.5.	Всесвітня туристична організація (ЮНВТО).	
3.6.	Неурядові спеціалізовані організації. Регіональні організації.	
4.	Захист прав споживачів туристичних послуг	2
4.1.	Споживач як учасник туристичних послуг. Права споживача туристичних послуг.	
4.2.	Відшкодування шкоди споживачу туристичних послуг і наслідки спричинення майнової шкоди та немайнової.	
4.3.	Норми про захист прав споживачів туристичних послуг в міжнародних конвенціях.	
4.4.	Захист прав споживачів туристичних послуг в ЄС.	
4.5.	Захист прав споживачів туристичних послуг за Угодою про асоціацію між Україною та ЄС.	
5.	Загальні засади туристичної діяльності в Європейському Союзі	4
5.1.	Політика ЄС у сфері туризму в системі спільних політик Європейського Союзу.	
5.2.	Особливості формування політики ЄС у сфері туризму: метод і принцип.	
5.3.	Співпраця України та Європейського Союзу у сфері туризму.	
5.4.	Членство України у Європейській туристичній комісії.	
5.5.	Основні напрями співпраці України з державами-членами ЄС у галузі туризму.	
5.6.	Правові засади Шенгенської зони в ЄС.	
5.7.	Організаційна система контролю за туристичною діяльністю в ЄС.	
5.8.	Основні напрямки розвитку туризму в ЄС.	

6.	Міжнародна співпраця України в сфері туризму	2
6.1.	Нормативно-правове регулювання міждержавного співробітництва України в галузі туризму.	
6.2.	Напрями залучення України до регіональних та міжнародних туристських організацій та асоціацій.	
6.3.	Гармонізація національного законодавства у сфері туризму з законодавством Європейського Союзу.	
6.4.	Вплив збройного конфлікту на розвиток міжнародних відносин у сфері туризму.	
6.5.	Основоположні міжнародні документи, що забезпечують нормативно-правові підстави розвитку туризму.	
	Усього	18

1.3. Семінарські заняття

Семінарське заняття 1

Теми 1 Основні етапи розвитку правового регулювання міжнародних туристичних відносин.

Питання для усного опитування та дискусії

- 1.1 Основні етапи розвитку та становлення міжнародного туризму.
- 1.2. Історичні передумови міжнародно-правового регулювання туристичної діяльності
- 1.3. Поняття та зміст міжнародних стандартів з туризму.
- 1.4. Розвиток міжнародного туристичного права

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: міжнародний туризм, турист, туристична послуга, споживач, міжнародне приватне право, матеріально-правове регулювання, колізійна норма, уніфікація права, функції міжнародного туризму, види міжнародного туризму, етапи розвитку туризму, стандарти.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Потрібно звернути увагу на виникнення та етапи розвитку туристичної діяльності. Історично-правові місії, особливості та характеристика кожного з етапів розвитку туристичної діяльності. Чинники, які сприяли розвитку туризму.

Туризм зародився в давні часи. В історії його розвитку розрізняють чотири етапи: етапи розвитку міжнародного туризму – початковий етап (до 1841 р.), що пов'язаний з появою товарно-грошових відносин, поділом праці, розвитком торгівлі, мистецтв, релігій, спорту, шляхового будівництва і нових видів транспорту; етап становлення туризму як галузі (1841-1914 рр.), що характеризується видатними науковими відкриттями та впровадженням їх у практику, підвищенням продуктивності та інтенсивності праці, вивільненням робочих рук, початком розвитку сфери послуг; етап формування індустрії туризму (1918-1939 рр.), пов'язаний із комерційною спрямованістю діяльності туристичних фірм, появою можливостей для мандрівок у середнього класу; етап монополізації туристичної індустрії (від 1945 р. – до т.ч.), що пов'язаний із інтенсифікацією процесів науково-технічного, торгового, економічного та ін. співробітництва між країнами практично всіх континентів.

Практичні завдання

Завдання. Підготувати таблицю «Етапи розвитку та становлення міжнародного туризму».

Семінарське заняття 2-4

Тема 2. Система правового регулювання міжнародних туристичних відносин

Питання для усного опитування та дискусії

- 2.1. Система національного правового регулювання туристичних відносин:
- 2.2. Конституція як джерело правового регулювання туристичної діяльності та Кодекси;
- 2.3. Закон України «Про туризм» як спеціальний нормативно-правовий акт: структура, сфера дії та завдання.
- 2.4. Підзаконний та регіональний рівні правового регулювання туристичної діяльності:
  - Постанови Кабінету Міністрів України у сфері правового регулювання туристичної діяльності в Україні;
  - Укази Президента України у сфері правового регулювання туристичної діяльності в Україні;
  - Правове регулювання туристичної діяльності на локальному (регіональному) рівні.
- 2.5. Система міжнародного регулювання.
- 2.6. Міжнародно-правові джерела правового регулювання туристичної діяльності.
- 2.7. Двосторонні та багатосторонні міжнародні угоди в галузі туризму.
- 2.8. Міжнародні конвенції в галузі туризму.
- 2.9. Акти міжнародних організацій в галузі туризму.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: нормативно-правове регулювання та забезпечення, міжнародні туристичні зв'язки, нормативна база, стандарти туристичної галузі України, Указ Президента, Постанова Кабінету Міністрів, Підзаконний нормативно-правовий акт, Локальний нормативно-правовий акт.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Основні підходи до визначення джерел права. Види джерел права. Правовий звичай, правовий прецедент, нормативно-правовий договір. Нормативно-правові акти. Структура законодавства у сфері правового регулювання туристичної діяльності. Галузеве законодавство та його роль в регулюванні туристичної діяльності. Функції правового регулювання туристичної діяльності.

Конституційні засади правового регулювання туристичної діяльності. Роль цивільного, господарського, екологічного, земельного, податкового, трудового, адміністративного та кримінального законодавства в регулюванні туристичної діяльності. Закон України «Про туризм» як спеціальний нормативно-правовий акт. Еволюція правового регулювання туристичної діяльності в Україні. Структура та сфера дії Закону України «Про туризм».

Значення підзаконних нормативно-правових актів у сфері правового регулювання туристичної діяльності в Україні. Нормативно-правові акти, що встановлюють вимоги при здійсненні туристичної діяльності спеціальними господарюючими суб'єктами у туристичній сфері. Нормативно-правові акти, що встановлюють вимоги щодо організації туристичних подорожей дітей та молоді. Нормативно-правові акти, що встановлюють вимоги у готельній сфері. Нормативно-правові акти, що встановлюють вимоги та гарантії безпеки при здійсненні туристичної діяльності. Нормативно-правові акти, що визначають правові засади державної підтримки туристичної сфери та спортивної інфраструктури.

Поняття та ознаки міжнародно-правових актів. Види міжнародно-правових актів. Основні міжнародно-правові джерела правового регулювання туристичної діяльності. Манільська декларація зі світового туризму. Хартія туризму. Кодекс туриста. Гаазька декларація з туризму. Світовий досвід законодавчого забезпечення туристичної діяльності. Міжнародно-правові стандарти здійснення туристичної діяльності. Шенгенські угоди.

Практичні завдання

Завдання 1. Підготувати презентацію (на вибір студента).

1. Основні види туризму за законодавством України.
2. Особливості правового регулювання сільського туризму в Україні.
3. Правове регулювання безпеки туризму.

Завдання 2. Наведіть шляхи реалізації державної політики в галузі туризму. Визначте основні цілі державного регулювання в галузі туризму. Які існують основні пріоритетні напрями державної політики України в галузі туризму ?

Завдання 3. Обирати одну двосторонню угоду чи міжнародну конвенцію у сфері туризму та підготувати розгорнуту презентацію (не менше 10 слайдів) з характеристикою такого акту.

Семінарське заняття 5-6

Тема 3. Міжнародна співпраця в галузі туризму

Питання для усного опитування та дискусії

- 5.1. Особливості міжнародної співпраці в галузі туризму
- 5.2. Поняття та види міжнародної співпраці в галузі туризму
- 5.3. Двостороння співпраця між країнами
- 5.4. Міжнародна співпраця в межах організацій. Класифікація міжнародних туристичних організацій (міжнародні, регіональні, національні).
- 5.5. Спеціалізовані установи ООН, що займаються розвитком міжнародного туризму.
- 5.6. Всесвітня туристична організація (ЮНВТО). Історія створення та організаційна структура ЮНВТО. Цілі, завдання та напрями діяльності ЮНВТО.
- 5.7. Неурядові спеціалізовані організації. Регіональні організації.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: міжнародна співпраця, двосторонні договори, багатосторонні договори, міжнародні організації.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Міжнародна співпраця в сфері туризму розвивається в двох формах:

- 1) співпраця на двосторонній основі;
- 2) співпраця на багатосторонній основі.

Двостороння співпраця в галузі туризму. Багатостороння співпраця. Основні міжнародні туристичні організації. Найважливіші етапи діяльності ООН в організації туристичного співробітництва. Спеціалізовані установи ООН, що займаються питаннями міжнародного туризму. Всесвітня туристична організація: структурна організація, основні напрямки діяльності. Класифікація міжнародних туристичних організацій, їх типи і види, характеристика діяльності.

Нормативно-правові засади розвитку міжнародного туризму. Всесвітня федерація асоціацій туристичних агентств, Міжнародна федерація туроператорів, Всесвітня асоціація туристичних агентств, Міжнародна готельна асоціація Міжнародна асоціація повітряного транспорту, Міжнародна асоціація з екскурсійного обслуговування й турів (ІСТА), Міжнародний туристичний альянс (АІТ).

Практикою масового міжнародного туризму вироблені та широко застосовуються різноманітні й досить ефективні форми співпраці, основними завданнями якої є:

- використання туристичних зв'язків для зміцнення взаєморозуміння і довіри між країнами;
- використання туризму для розвитку взаємовигідних економічних, торговельних відносин;
- створення на взаємній основі як найсприятливіших умов для туристичного обміну, організація технічної співпраці шляхом обміну туристичною інформацією, запровадження загальних стандартів і технологій обслуговування туристів, спрощення туристичних формальностей та ін.

Організація Об'єднаних Націй (ООН) та Всесвітня туристична організація (ЮНВТО) як головні світові туристичні організації загального характеру. Правовий статус Всесвітньої ради з подорожей та туризму (World Travel & Tourism Council - WTTC), Міжнародного туристичного альянсу (International Touring Alliance - AIT), Міжнародної асоціації наукових експертів з туризму (International Association of Scientific Experts in Tourism - AIAEST). Світові туристичні організації галузевого характеру. Регіональні туристичні організації загального та галузевого характеру. Спеціалізовані та особливі міжнародні туристичні організації.

Правовий статус та види міжнародних організацій в галузі туризму. Класифікація всесвітній та регіональних міжнародних організацій (Організація Об'єднаних Націй, Економічна і Соціальна Рада ООН, Європейська економічна комісія, Економічна комісія для Латинської Америки й Карибського району, Економічна комісія для Африки, Міжнародна асоціація повітряного транспорту, Міжнародна організація цивільної авіації; Асоціація з туризму країн – членів АСЕАН й Туристичну асоціацію країн Азії й Тихого океану (Азіатсько-тихоокеанський регіон), Європейська мережа подорожей – всесвітній 4 консорціум 250 незалежних туристичних агентств, інші). Всесвітня туристична організація: порядок утворення, правовий статус, напрямки діяльності. Недержавні спеціалізовані міжнародні організації.

Практичні завдання

Завдання 1. Оберіть дві міжнародні туристичні організації та підготуйте презентацію. Вимоги до оформлення: презентація містить мінімум 15 слайдів, на кожному з яких збалансовано представлений узагальнена та опрацьована текстова інформація та її візуальний супровід (ілюстрації, фото, інфографіка тощо)

Завдання 2. Проведіть аналіз двосторонньої співпраці України у сфері туризму та визначте здобутки такої співпраці.

Семінарське заняття 7

Тема 4. Захист прав споживачів туристичних послуг

Питання для усного опитування та дискусії

- 7.1. Споживач як учасник туристичних послуг.
- 7.2. Права споживача туристичних послуг.
- 7.3. Відшкодування шкоди споживачу туристичних послуг і наслідки спричинення майнової шкоди та немайнової.
- 7.4. Фінансове забезпечення відповідальності туроператора та турагента.
- 7.5. Страхування у сфері туристичної діяльності.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: споживчі правовідносини, туристична послуга, права споживача у сфері туризму, відповідальність за порушення прав споживачів, механізм захисту прав споживачів, судовий захист, франшиза, страхування.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Туристичне споживання має комплексний характер і є специфічною формою споживання туристом продукції індустрії туризму. Воно складається з комплексу різних товарів та послуг, матеріальних і нематеріальних туристичних благ, що задовольняють мотиваційні потреби туриста, а також потреби, пов'язані з забезпеченням життєдіяльності під час подорожування. Результатом цього виду споживання є для споживача також комплексне враження від відпочинку, оздоровлення та отримане задоволення, а для виробника турпродукту – прибуток.

Учасниками правовідносин, які виникають при наданні туристичних послуг, є: виробники туристичних послуг; постачальники туристичних послуг; споживачі туристичних послуг. Сучасне законодавство України регламентує такі основні сфери туристичної діяльності: функціонування об'єктів туристичної індустрії (насамперед засобів розміщення); професійну діяльність у туризмі, умови, за яких стає можливим професійне заняття туристичною діяльністю; права та обов'язки учасників туристичної діяльності, заходи щодо захисту прав споживачів туристичних продуктів; допомогу туристичній сфері з боку державних установ. Споживач у сфері надання туристичних послуг має ті ж права, що і споживач в інших сферах діяльності. Основою законодавства України із захисту прав споживачів у сфері надання туристичних послуг є Закони України «Про туризм», «Про захист прав споживачів», «Про ліцензування певних видів господарської діяльності», ГК України, ЦК України та інші нормативно-правові акти.

При вивченні теми потрібно врахувати, що захист споживачів туристичних послуг на державному рівні здійснюється: для фізичних осіб у межах Закону України "Про захист прав споживача", а також в судовому порядку, а для юридичних осіб - в судовому порядку через арбітражний суд.

При вивченні теми потрібно врахувати, що з 1994 року з метою захисту інтересів споживачів туристичних послуг і створення рівних можливостей для суб'єктів підприємництва на туристичному ринку України введено ліцензування окремих видів туристичної діяльності.

Позови та скарги із захисту порушених прав у сфері туризму можна класифікувати наступним чином: 1) невиконання або неналежне виконання послуг, обіцяних турфірмою; 2) несвоєчасне інформування туриста про зміни в програмі туру, надання недостовірної або неточної інформації про турі; 3) обмеження власної відповідальності турфірми через зміну умов туру; 4) додаткові грошові збори; 5) низький рівень сервісу; 6) порушення права споживача на безпеку послуги.

Практичні завдання

Завдання 1. Проаналізувати 3 справи, які стосуються порушення прав споживачів туристичних послуг.

Семінарське заняття 8

Тема 4. Захист прав споживачів туристичних послуг

Питання для усного опитування та дискусії

- 8.1. Норми про захист прав споживачів туристичних послуг в міжнародних конвенціях.
- 8.2. Захист прав споживачів туристичних послуг в ЄС.
- 8.3. Захист прав туристичних послуг за Угодою про асоціацію між Україною та ЄС.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: споживчі правовідносини, туристична послуга, права споживача у сфері туризму, відповідальність за порушення прав споживачів, механізм захисту прав споживачів, судовий захист.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Звернути увагу на наступні конвенції. Міжнародні конвенції, що регулюють переміщення туристів і перетинання ними митних кордонів. Рекомендації Римської конвенції ООН з туризму і міжнародних подорожей (1963 р.). Міжнародні конвенції з туризму, що регулюють питання готельного сервісу, перевезення пасажирів повітряним, автомобільним і морським видами транспорту.

У Європейському Союзі існують загальноєвропейські закони (Директиви) та національні закони країн членів. Директиви визначають загальні вимоги, які повинні виконувати окремі країни, а не те, яким чином повинні бути організовані національні закони. Через це досі існують значні відмінності у структурі споживчого законодавства та інститутів, які забезпечують його виконання.

Ознайомитись із Директивою № 90/314/ЄЕС про продаж турів із заздалегідь запланованим маршрутом та комплексом послуг, а пізніше – із Директивою № 93/13/ЄЕС про несумлінні умови в договорах зі споживачами. З цього моменту, власне, і почався процес гармонізації законодавств держав-членів ЄС в туристичній галузі в рамках захисту прав туристів, як споживачів. Створення спеціального туристичного законодавства відбувалося шляхом встановлення «мінімального стандарту» для суб'єктів туристичного бізнесу, при порушенні яких для захисту туристів застосовувались норми права про захист їх прав як споживачів.

Практичні завдання

Завдання 1. Проведіть порівняльно-правовий аналіз Закону України «Про захист прав споживачів» та відповідного законодавства ЄС.

Семінарське заняття 9

Тема 5. Загальні засади туристичної діяльності в Європейському Союзі.

Питання для усного опитування та дискусії

- 9.1. Правові засади Шенгенської зони в ЄС.
- 9.2. Шенгенська угода та її вплив на розвиток індустрії туризму
- 9.3. Організаційна система контролю за туристичною діяльністю в ЄС.
- 9.4. Основні напрямки розвитку туризму в ЄС.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: Шенгенська зона, туристична діяльність, контроль.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Політика ЄС має на меті підтримувати позицію Європи як провідного напрямку, максимізуючи внесок галузі у зростання та зайнятість та сприяючи співробітництву між країнами ЄС, зокрема шляхом обміну передовим досвідом. До компетенції ЄС у сфері туризму належить підтримка та координація для доповнення дій країн-членів.

Шенгенська зона є європейським простором вільного пересування осіб. Головними елементами цього простору є: а) скасування контролю на внутрішніх кордонах країн-учасниць; б) гармонізація умов перетину зовнішніх кордонів країн-учасниць, а також принципів візової політики; в) створення спільної Шенгенської інформаційної системи (SIS та SIS-II), що дозволяє країнам-учасницям обмінюватися даними про осіб, які перетнули зовнішні кордони простору.

Найважливіше положення Шенгенської Угоди міститься в ст. 2, що передбачає вільне переміщення через внутрішні кордони в будь-якому місці без прикордонного огляду. Звільнення від прикордонного контролю не означає права вільного в'їзду в Шенгенській зоні.

За загальним правилом громадяни з третіх країн при в'їзді у Шенгенську зону повинні мати візу.

Практичні завдання

Завдання 1. Визначити основні напрямки розвитку туризму в ЄС. Обрати європейську країну та проаналізувати як розвивається туризм та який вплив для ЄС.

Семінарське заняття 10-11

Тема 5. Загальні засади туристичної діяльності в Європейському Союзі.

Питання для усного опитування та дискусії

- 10.1. Правове регулювання туристичної діяльності в Європейському Союзі.
- 10.2. Перспективи туристичної політики ЄС.
- 10.3. Туристична стратегія ЄС.
- 10.4. Політика стимулювання туризму в ЄС.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: туристична політика, стратегія, євроінтеграція.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Дослідити значення та важливості туризму для поточного та потенційного розвитку ЄС. Оцінити розвиток туризму в ЄС.

Політика ЄС у сфері туризму покликана сприяти зайнятості та забезпечувати конкурентоспроможність європейського туристичного ринку. Сфера туризму, спираючись на малі та середні підприємства, найбільше придатні для адаптації та перекваліфікації в умовах ринкової економіки, створює велику кількість робочих місць.

Стратегія розвитку туристичної індустрії ЄС спрямована на отримання не лише економічних, але й соціальних результатів: підвищення рівня та якості життя населення, захист природного середовища, зменшення негативного впливу на нього, попередження його погіршення і деградації, збереження культурно-історичної спадщини – тобто на те, що входить до поняття стійкого туризму.

Гармонізація національного законодавства у сфері туризму із законодавством Європейського Союзу реалізується шляхом приведення законів України та інших нормативно-правових актів у сфері туризму у відповідність з *acquis communautaire*, що є пріоритетним складником процесу інтеграції України до ЄС та важливим напрямом української зовнішньої політики.

Acquis communautaire (*acquis*) – правова система Європейського Союзу, яка включає акти законодавства Європейського Союзу (але не обмежується ними), прийняті в рамках Європейського Співтовариства, Спільної зовнішньої політики та політики безпеки і Співпраці у сфері юстиції та внутрішніх справ. Джерелами *acquis communautaire* є первинне законодавство та офіційні видання ЄС.

Главою 16 «Туризм» Розділу V «Економічне та галузеве співробітництво» Угоди про асоціацію, яка була ратифікована Законом України від 16.09.2014 № 1678-VII, визначено мету, принципи та напрями співробітництва в туристичній сфері, які сприятимуть поступовій інтеграції та адаптації національного законодавства до *acquis* ЄС. Планом заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (План заходів з імплементації угоди), було окреслено основні строки виконання домовленостей, відповідальних виконавців з української сторони (Державне агентство України з туризму та курортів, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України) та партнерів із боку ЄС (Генеральний директорат Європейської Комісії «Регіональна політика та урбанізація»,

Генеральні директори Європейської Комісії «Підприємництво і промисловість» і «Освіта та культура»).

Практичні завдання

Завдання 1. Проаналізувати як Зелений курс ЄС впливає на забезпечення стійкого розвитку туризму.

Семінарське заняття 12-13

Тема 6. Міжнародна співпраця України в сфері туризму.

Питання для усного опитування та дискусії

- 12.1. Нормативно-правове регулювання міждержавного співробітництва України в галузі туризму.
- 12.2. Напрями залучення України до регіональних та міжнародних туристських організацій та асоціацій.
- 12.3. Гармонізація національного законодавства у сфері туризму з законодавством Європейського Союзу.
- 12.4. Угода про асоціацію. Основні напрями співпраці України з державами членами ЄС у галузі туризму.
- 12.5. Вплив збройного конфлікту на розвиток міжнародних відносин у сфері туризму.
- 12.6. Основоположні міжнародні документи, що забезпечують нормативно-правові підстави розвитку туризму.

Аудиторна письмова робота

Виконання студентами тестових завдань з питань теми заняття.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: міжнародне співробітництво, державне регулювання, сфера туризму, туристичний потенціал, туристичні послуги, гармонізація, ЄС, директива ЄС, міжнародний договір, угода, Всесвітня туристична організація, міжнародні стандарти, інститути громадянського суспільства.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

Правову основу міжнародного співробітництва в галузі туризму становлять міжнародні договори України, укладені відповідно до Закону України "Про міжнародні договори України".

Держава сприяє розширенню та зміцненню міжнародного співробітництва в галузі туризму на принципах і нормах, розроблених Всесвітньою туристською організацією (ВТО).

Органом державної влади, що забезпечує представництво і реалізацію інтересів України в галузі туризму у відносинах з іншими країнами та з міжнародними туристичними організаціями, є центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері туризму та курортів, який у встановленому порядку бере участь в укладенні міжнародних договорів з питань туризму.

Україна бере участь у діяльності міжнародних туристичних організацій відповідно до міжнародно-правових зобов'язань України та статутних документів таких організацій.

Варто звернути увагу на систему законодавства України про туризм. Закон України «Про туризм» – основний законодавчий акт у сфері правового регулювання туристичної діяльності в Україні. Класифікація нормативно-правових актів щодо здійснення туристичної діяльності за юридичною силою, за масштабом діяльності, за колом осіб та іншими ознаками. Види туризму відповідно до чинного законодавства України. Учасники відносин, які виникають при здійсненні туристичної діяльності. Державне регулювання туристичної діяльності в Україні. Види правового регулювання туристичної діяльності: державно-правове (органи державної влади) та інституційно-правове (Туристична палата України, асоціація ділового туризму

України, інші). Повноваження органів державної влади та органів місцевого самоврядування в галузі туризму. Державне агентство України з туризму та курортів – центральний орган виконавчої влади у сфері туризму. Контроль та нагляд за туристичною діяльністю в Україні. Функції державних органів щодо регулювання туристичної діяльності. Види нагляду за учасниками ринку туристичних послуг. Програми розвитку туристичної діяльності в Україні.

Практичні завдання

Завдання 1. Грунтуючись на теоретичному матеріалі та використовуючи інформаційні технології проаналізуйте ситуацію на міжнародному ринку туристичних послуг в сучасних умовах під впливом таких факторів:

1. Вплив світової вірусної пандемії
2. Вплив поведінки країн-агресорів на світовій арені
3. Вплив екологічних перетворень

Результати досліджень необхідно представити у вигляді презентації. Останніми слайдами якої повинні бути Ваші висновки щодо перспектив розвитку міжнародної туристичної діяльності в сучасних умовах

1.4. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студента є однією з основних складових оволодіння навчальним матеріалом і виконується в позааудиторний час, передбачений тематичним планом навчальної дисципліни. Під час вивчення навчальної дисципліни студенти повинні навчитися самостійно мислити, поглиблювати засвоєні теоретичні знання.

Специфікою здійснення самостійної роботи при вивченні зазначеного курсу виступає, насамперед, комплексне та ґрунтовне використання літературних (наукових і нормативних) й інших інформаційних джерел.

Самостійна робота із навчальної дисципліни «Міжнародно-правове регулювання туристичної діяльності» складається з письмових робіт по 6 темах.

Здобувачу вищої освіти за участь у конференції за тематикою, пов'язаною з навчальною дисципліною зараховується 10 балів за самостійну роботу. Максимальний бал (10 балів) отримують роботи, оприлюднені у збірнику тез конференції / інтернет-конференції. Для оцінювання подається бібліографічний опис вже опублікованих тез з вказуванням URL доступу.

Тема 1. Основні етапи розвитку правового регулювання міжнародних туристичних відносин

Завдання 1. Підготувати таблицю «Міжнародно-правові стандарти здійснення туристичної діяльності». У тексті таблиці потрібно коротко охарактеризувати ключові міжнародні стандарти туристичної діяльності.

Тема 2. Система правового регулювання міжнародних туристичних відносин

Завдання 1. Підготувати есе на тему: «Значення Манільської декларації зі світового туризму та Хартії туризму»

Тема 3. Міжнародна співпраця в галузі туризму

Завдання 1. Дослідіть учасником яких проектів під егідою ЮНВТО є Україна.

Тема 4. Захист прав споживачів туристичних послуг

Розв'яжіть задачі.

Задача 1. Фірма-турагент відмовляється надати інформацію (хоча б назву) про компанію-туроператора, посилаючись на комерційну таємницю. Чи це правомірно?

Задача 2. Громадянин Сидоренко придбав у турфірми турпутівку в Ізраїль. Під час відпочинку турист випадково потрапив у перестрілку між палестинцями і ізраїльтянами внаслідок чого отримав поранення у голову та потрапив до лікарні, де і провів основну частину подорожі. Сидоренко мав медичну страховку і послуги з лікування були надані йому безоплатно. Проте, повернувшись додому, він висунув турфірмі претензію, у якій вимагає повної компенсації моральної шкоди, а також розірвання договору і повернення ціни туру, посилаючись на порушення турагенством істотних умов договору: надання недостовірної інформації про країну перебування і не забезпечення необхідної безпеки під час подорожі.

Чи правомірні вимоги Сидоренка до турфірми?

Яка претензія підлягає задоволенню в даному випадку і чому?

Чи може турфірма відхилити вимоги туриста і на підставі яких правових актів?

Тема 5. Загальні засади туристичної діяльності в Європейському Союзі

Завдання 1. Проаналізувати туристичне законодавство однієї з держав-членів Європейського Союзу.

Тема 6. Міжнародна співпраця України в сфері туризму

Завдання 1. Визначте, які етапи містить послідовний механізм гармонізації та адаптації національного законодавства у сфері туризму з законодавством ЄС?

1.5. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі заліку. Залежно від безпекової ситуації в країні та регіоні залік може проводитись у формі усного опитування або виконання тестових завдань.

Структура залікового білету включає три теоретичних питання.

Тестові завдання складаються з 30 закритих питань з однією правильною відповіддю.

1.5.1. Питання для підсумкового контролю

1. Історичні передумови міжнародно-правового регулювання туристичної діяльності.
2. Поняття та зміст міжнародних стандартів з туризму. Розвиток міжнародного туристичного права
3. Система національного правового регулювання туристичних відносин: Конституція України та Кодекси; Закони України; підзаконні нормативні акти.
4. Система міжнародного регулювання: Двосторонні угоди, міжнародні конвенції та угоди; акти міжнародних організацій.
5. Поняття та види міжнародної співпраці в галузі туризму.
6. Двостороння співпраця між країнами.
7. Міжнародна співпраця в межах організацій
8. Споживач як учасник туристичних послуг. Права споживача туристичних послуг.
9. Відшкодування шкоди споживачу туристичних послуг і наслідки спричинення майнової шкоди та немайнової.
10. Загальні засади туристичної діяльності в Європейському Союзі.
11. Норми про захист прав споживачів туристичних послуг в міжнародних конвенціях.
12. Захист прав споживачів туристичних послуг в ЄС.
13. Захист прав туристичних послуг за Угодою про асоціацію між Україною та ЄС
14. Політика ЄС у сфері туризму в системі спільних політик Європейського Союзу.
15. Особливості формування політики ЄС у сфері туризму: метод і принцип.

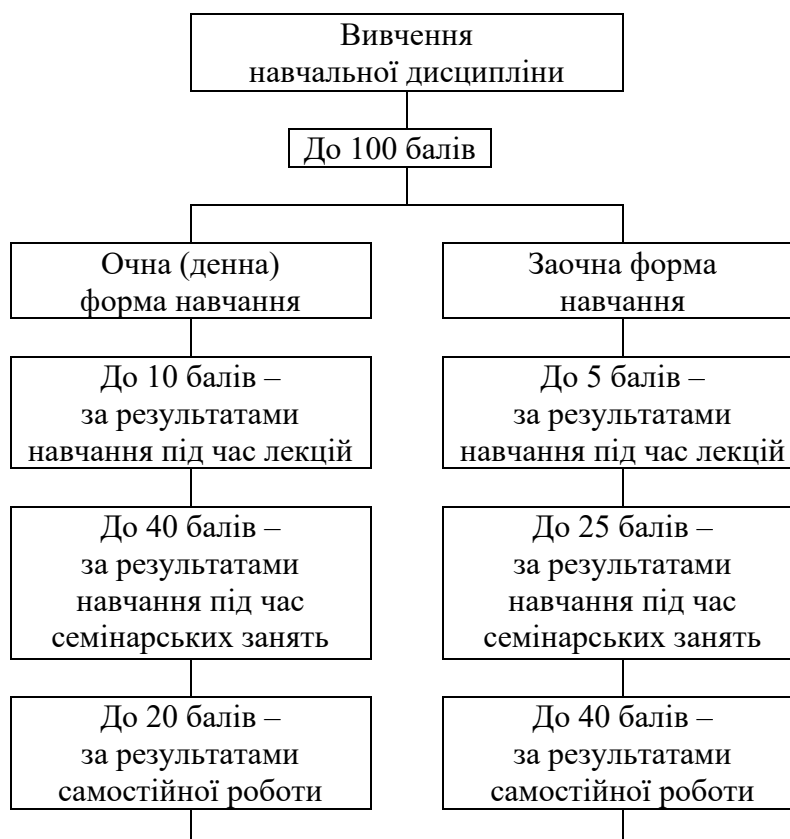
- 16.Співпраця України та Європейського Союзу у сфері туризму.
- 17.Членство України у Європейській туристичній комісії.
- 18.Основні напрями співпраці України з державами-членами ЄС у галузі туризму.
- 19.Нормативно-правове регулювання міждержавного співробітництва України в галузі туризму.
- 20.Напрями залучення України до регіональних та міжнародних туристських організацій та асоціацій.
- 21.Гармонізація національного законодавства у сфері туризму з законодавством Європейського Союзу.
- 22.Основоположні міжнародні документи, що забезпечують нормативно-правові підстави розвитку туризму.
- 23.Міжнародний туризм його роль у сучасному міждержавному співробітництві.
24. Роль Всесвітньої туристської організації у розробці нових принципів регулювання міжнародного туризму
- 25.Основні положення Манільської декларації зі світового туризму 1980 р. та Гаазької декларації з туризму 1989р.
- 26.Хартія туризму та Кодекс туриста 1985 р.
- 27.Шенгенські угоди.
- 28.Міжнародні конвенції та правила в галузі туризму.
- 29.Міжнародні договори України в галузі туризму.
- 30.Стандарти в галузі туризму.

1.5.2. Приклад залікового білету

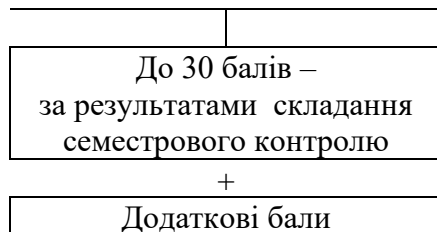
1. Історичні передумови міжнародно-правового регулювання туристичної діяльності.
2. Загальні засади туристичної діяльності в Європейському Союзі.
3. Стандарти в галузі туризму.

2. Схема нарахування балів

2.1. Нарухування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

2.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 9 лекційних занять за денною формою навчання.

Отже, студент може набрати під час лекцій таку кількість балів:

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом										
			1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	
1.	Денна	9	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2

2.3. Обсяг балів, здобутих студентом під час семінарських занять, обчислюється за сумою балів, здобутих під час кожного із занять, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатком 3 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 13 семінарських занять за денною формою навчання. За результатами семінарського (практичного, лабораторного) заняття кожному студенту до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до 5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття. Критерії поточного оцінювання знань студентів наведені у п.4.3.8. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова (затвердженого 29 травня 2017 року, протокол № 14).

2.4. Перерозподіл кількості балів в межах максимально можливої кількості балів за самостійну роботу студентів та виконання індивідуальних завдань, наведено в наступній таблиці:

№ з/п	б тем	Номер теми						Усього балів
		1	2	3	4	5	6	
1.	Максимальна кількість балів за самостійну роботу	3	3	3	4	3	4	20

2.5 На семестровий контроль з кожної навчальної дисципліни відводиться 30 балів. Шкала визначення балів за результатами семестрового контролю подана у табл.

Шкала

визначення балів за результатами семестрового контролю

Кількість балів за результатами	Рівень знань	Критерії оцінювання
---------------------------------	--------------	---------------------

семестрового контролю	студента	
27 – 30	високий	Студент правильно, повно та аргументовано розкрив питання, продемонстрував вміння самостійно аналізувати теоретичний матеріал, правильно та аргументовано вирішив завдання практичного характеру, володіє термінологією і викладає матеріал чітко і логічно.
24,5 – 26,5	достатній	Студент достатньо повно розкрив суть питання, володіє термінологією, але назвав не всі риси, ознаки або види явища, процесу, інституту, теорії, категорії, проблеми, не до кінця розкрив зміст понять, допустив деякі неточності, які були виправлені ним при відповідях на додаткові питання і не вплинули на правильне розуміння змісту.
22,5 – 24		Студент у цілому розкрив суть питання, відповідає аргументовано і загалом правильно, володіє термінологією, але назвав не всі теорії, функції, риси явища, інституту, процесу, допустив декілька помилок, які не вплинули на їх правильне розуміння.
20,5 – 22	середній	Студент не до кінця розкрив основний зміст питання, деякі суттєві риси, явища, поняття. Проблеми розкрив частково, допустив певні помилки та неточності, які свідчать про його неповне розуміння сутності питання, в основному володіє термінологією.
18 – 20		Студент не до кінця розкрив зміст питання, не повністю визначив його істотні аспекти: риси, функції, види, форми тощо, допустив помилки принципового характеру, недостатньо володіє термінологією.
10,5 – 17,5	низький	Студент не достатньо розкрив зміст питання, не вмів його аналізувати і не може послідовно і логічно викласти, допустив суттєві помилки, не володіє термінологією.
0 – 10		Студент не розкрив зміст питання, не зумів його аналізувати і послідовно і логічно викласти, допустив хибні думки, не володіє термінологією.

Підсумовування балів за результатами вивчення навчальної дисципліни здійснюється після складання семестрового контролю. Семестрова оцінка з навчальної дисципліни обчислюється шляхом додавання набраних студентом балів з поточного та семестрового контролю, а також додаткових балів. Семестрова оцінка виставляється у відомості обліку успішності, індивідуальному навчальному плані та заліковій книжці студента, при чому вона не може перевищувати 100 балів.

2.6 У разі отримання за результатами вивчення навчальної дисципліни (поточного і підсумкового контролю) 34 або менше балів (оцінка F за шкалою ЄКТС) студент зобов'язаний повторно вивчити дисципліну в наступному навчальному періоді. У разі отримання за результатами вивчення навчальної дисципліни (поточного і підсумкового контролю) 35-59 балів (оцінка FX за шкалою ЄКТС) студент має право повторно пройти підсумковий контроль двічі: перший раз – перескладання викладачеві, другий раз – перескладання комісії.

3. Рекомендовані джерела

Тема 1. Основні етапи розвитку правового регулювання міжнародних туристичних відносин.

1. Брусільцева Г.М., Зима О.Г. Правове регулювання туристичної діяльності : навчальний посібник. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 214 с. URL : <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream.pdf>
2. Мілінчук О.В., Кириєнко Ю.О. Стандартизація вітчизняних туристичних послуг в контексті європейської інтеграції. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки.* 2015. № 2. С. 169-174. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_econ_2015_2_26.
3. Про туризм : Закон України від 15.09.95 № 324/95-ВР / Верховна Рада України. Київ, 2014. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/>
4. Стандартизація, сертифікація та ліцензування в туристичній діяльності : підручник / В. В. Тарасова, І. К. Нестерчук, І. М. Ковалевська, І. В. Мартинчук. Житомир : ЖНАЕУ, 2018. 372 с. URL: http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/10253/3/SSLvTD_2018_372.pdf
5. Яворський Р. І. Генеза правового регулювання туристичних відносин. *Університетські наукові записки.* 2012. № 4. С. 214-220. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2012_4_32.

Тема 2. Система правового регулювання міжнародних туристичних відносин

1. Козловський Є.В., Булгакова Н.В. Законодавче забезпечення туристичної діяльності в іноземних державах. *Державне управління: удосконалення та розвиток.* 2017. № 4. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2017_4_9.
2. Закон України «Про міжнародні договори України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1906-15#Text>
3. Хартія туризму. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_640
4. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Дата оновлення : 01.01.2020 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#top>
5. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n3076>.
6. Моца А. А. Особливості правового регулювання туристичної діяльності в умовах воєнного стану в Україні. *Науковий вісник Ужгородського університету: серія: Право / голов. ред. Ю. М. Бисага – Ужгород, 2023. –Т. 1. Вип. 78. – С. 372-378. – Бібліогр.: с. 377-378 (14 назв).* URL <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/286458/280327>
7. Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року: Розпорядження КМУ від 16 березня 2017 р. № 168-р.: web-site. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80#Text>
8. Манільська декларація по світовому туризму від 1980 року. URL: <http://https://zakon.rada.gov.ua/laws>
9. Кодекс туриста ООН від 01 січня 1982 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_641#Text
10. Гаазька декларація Міжпарламентської конференції по туризму ООН від 14 квітня 1989 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_904#Text
11. Глобальний етичний кодекс туризму Всесвітньої туристичної організації від 01 жовтня 1999 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/983_001
12. Шаповал Т. Міжнародно-правове регулювання туризму. *Юридичний науковий електронний журнал,* 2022. № 7. URL: http://lsej.org.ua/7_2022/118.pdf.

Тема 3. Міжнародна співпраця в галузі туризму

1. Брусільцева Г.М., Зима О.Г. Правове регулювання туристичної діяльності : навчальний посібник. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 214 с. URL : <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream.pdf>
2. Ковтуник І.І. Міжнародна діяльність та співпраця в галузі туризму. *Державне управління: удосконалення та розвиток.* № 5, 2016. URL:

<http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=970>

3. Міщенко А.Г. Міжнародне співробітництво в сфері туризму. *Науковий вісник Київського гуманітарного інституту. Серія: економічні науки.* 2008. № 1. С. 18-24. URL: http://tourlib.net/statti_ukr/mishchenko.htm
4. UNWTO Tourism Definitions. UNWTO, Madrid, 2019. 55p. DOI: <https://doi.org/10.18111/9789284420858>
5. Чепурда, Г., Старинець, О., & Шестель, О. (2024). МІЖНАРОДНІ ТУРИСТИЧНІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ЇХ РОЛЬ В РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ. *Інновації та технології в сфері послуг і харчування*, (1 (11), 46-56. [https://doi.org/10.32782/2708-4949.1\(11\).2024.8](https://doi.org/10.32782/2708-4949.1(11).2024.8)
6. Аністратенко Н.В., Мальченко А.В. Роль всесвітньої туристичної організації у відновленні туристичних потоків в постпандемійному світі. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». 2022. № 1. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.1.82>
7. Долинська, О., Шоробура, І., & Біницька, О. (2024). МІЖНАРОДНІ ДОГОВОРИ ТА ВЗАЄМОВІДНОСИНИ У РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ. *Економіка та суспільство*, (62). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-62-30>

Тема 4. Захист прав споживачів туристичних послуг

1. Білоусов Ю.В., Черняк О.Ю. Цивільно-правовий статус споживача: у контексті адаптації національного законодавства до законодавства Європейського Союзу : монографія. К. : Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва НАПрН України, 2010. 288 с. с. 264–287.
2. Брусильцева Г.М., Зима О.Г. Правове регулювання туристичної діяльності : навчальний посібник. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 214 с. URL : <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream.pdf>
3. Димінська О. Ю. Особливості захисту прав споживачів туристичних послуг за законодавством України та ЄС. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України.* 2014. № 5. С. 48-52.
4. Микієвич М. М., Яворська І.М. Правові форми та механізми захисту прав споживачів в рамках європейського союзу. *ScienceRise. Juridical Science.* 2017. № 1. С. 42-46. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/srjusc_2017_1_8.
5. Про захист прав споживачів : Закон України від 12.05.1991 р. № 1023-ХІІ. Дата оновлення : 01.08.2021 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#top>
6. Станкова І. М. Захист прав споживачів у сфері надання туристичних послуг. *Часопис цивілістики.* 2017. Вип. 23. С. 53-57. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/156902824.pdf>

Тема 5. Загальні засади туристичної діяльності в Європейському Союзі.

1. Алексеева Т. І. Міжнародний туризм як чинник європейської інтеграції України: сьогодення та майбутнє. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Міжнародні економічні відносини та світове господарство. Вип. 29.* Ужгород. 2020. С. 7-12.
2. Гальцова О.Л., Юрченко Н.І. Основні аспекти туристичної галузі України в період євроінтеграції. *Приазовський економічний вісник.* 2019. Вип. 4 (15). С. 310—313.
3. Король М. М. Аналіз європейського досвіду організації зеленого туризму. *Електронний ресурс.* URL : http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/7_2_2016ua/9.pdf
4. Складенко Я.П. Інституціональна структура регулювання сфери міжнародного туризму в Європейському Союзі. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм».* Випуск 7. 2018. С. 142-149.
5. Хмелевський О.В., Кошівська М.В. Розвиток туризму в контексті євроінтеграції України. *Приазовський економічний вісник.* 2018. Вип. 2 (07). С. 15—21.

6. Юхновська Ю.О. Вплив глобалізації та євроінтеграції на туристичну галузь України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2019. Вип. 23 (2). С. 147—152.
7. Яровий В. Ф. Євроінтеграція та вітчизняний туризм: основні аспекти. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки*. 2016. Вип. 17(4). С. 21-23. URL : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_17\(4\)_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_17(4)_6).
8. Договір про Європейський Союз. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_029/ed20050101

Тема 6. Міжнародна співпраця України в сфері туризму

1. Парфіненко А. Ю. Міжнародний туризм в Україні: геополітичні аспекти глобального явища. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2015. Вип. 126. Ч. 1. С. 12–23. URL: <http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/12493/2/2941-10759-1-PB%20%281%29.pdf>
2. Романова А. А. Управління розвитком туристичної сфери в умовах збройних конфліктів. *Modern economics*. 2018. № 9. С. 93-104. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/modecon_2018_9_14
3. Світлична В.Ю. Туристична сфера: пошук шляхів подолання кризи в умовах глобальних карантинних обмежень. *Комунальне господарство міст*. 2020. Том 5, випуск 158. С. 24–31.
4. Договір про Європейський Союз. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_029/ed20050101
5. Міжнародні договори у галузі туризму. *Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України*. URL: <https://mtu.gov.ua/files/.doc>

4. Інформаційні ресурси в Інтернеті.

1. <http://www.world-tourism.org> – інформаційний розділ Всесвітньої Туристичної Організації, який також містить інформацію національних туристичних адміністрацій країн, що входять до ЮНВТО, статистичні дані.
2. <http://www.world-v-tourist.com> – віртуальний турист. Можна знайти туристичні довідники практично всіх країн світу, що містять карти, відомості з історії, культури країни, її природних умов, слайди із зображенням основних пам'яток, аудіо файли.
3. <http://www.visas.com.ua> – новини зі світу туризму.

ОНОВЛЕНО:

Доцент кафедри міжнародного та
європейського права, доктор філософії з права _____ Алла КІРИК
_____ 2024 року

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри міжнародного та європейського права
27 серпня 2024 року, протокол № 1.

Завідувач кафедри, кандидат юридичних наук,
доцент _____ Світлана ЛОЗІНСЬКА
_____ 2024 року

Обліковий обсяг оновлення 0,05 ум.др.арк.